

- Музичне виконавство. – К., 1999. – Вип. 1. – С. 9-24.
2. Мочурад Б. Концерт для труби в аспекті жанрово-стильової еволюції: автореф. дис. ... канд. мист.: спец. 17. 00. 03 – «Музичне мистецтво» / Богдан Мочурад. – Л., 2005. – 20 с.
 3. Палійчук І. С. Український концерт для мідних духових інструментів (1950–2000): формування, усталення, модифікації жанру: дис. на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства: спец. 17.00.03 / Ірина Степанівна Палійчук. – Київ, 2007. – 227 с.
 4. Посвалюк В. Г. Шляхи становлення і проблеми розвитку української школи виконавства на трубі: історичний, професійно-виконавський, теоретико-методичний аспекти: автореф. дис... доктора мистецтвознавства: спец. 17.00.03. «Музичне мистецтво» / В. Т. Посвалюк. – Київ, 2008. – 36 с.
 5. Саїнчук К. «Сурми Буковини» / К. Саїнчук // Українська музична газета. – 2006. – № 3 (61). – С. 2.
 6. Усов Ю. Методика обучения игре на трубе / Усов. – М. Музыка, 1984. – 216 с.

УДК 7.071.1(477) (092)

Ю. В. ЧУМАК

ДО ПИТАННЯ ПОЄДНАННЯ КОМПОЗИТОРСЬКОЇ, НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ ТА ПУБЛІЦИСТИЧНОЇ СФЕР ВІКТОРА ВЛАСОВА

У статті аналізується композиторське напрацювання Віктора Власова, його здобутки у галузі науково-методичного забезпечення національної баянної школи, а також розглядається публіцистична діяльність через інтерв'ю митця на різних мистецьких імпрезах.

Ключові слова: баян, композитор, науково-методичні праці, публіцистика.

Ю. В. ЧУМАК

К ВОПРОСУ О СОЧЕТАНИИ КОМПОЗИТОРСКОЙ, НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКОЙ И ПУБЛИЦИСТИЧЕСКОЙ СФЕР ВИКТОРА ВЛАСОВА

В статье анализируются композиторские наработки Виктора Власова, его достижения в области научно-методического обеспечения национальной баянной школы, а также рассматривается публицистическая деятельность в связи с интервью композитора на различных художественных симпозиумах.

Ключевые слова: баян, композитор, научно-методические работы, публицистика.

Y. V. CHUMAK

COMBINING THE PROBLEM COMPOSITION, SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL JOURNALISTIC FIELD VICTOR VLASOV

The article deals with analysis of developments composer Viktor Vlasov, his achievements in scientific methods of commonplace national schools, as well as journalistic link, as a priority artist interviews with experts definite direction at various art events.

Key words: bayan, composer, scientific and methodical work, journalism.

Багатогранна особистість Віктора Петровича Власова – музиканта та композитора, науковця-методиста та педагога, який синтезував здобутки Одеської та Львівської баянних шкіл, є стабільним об'єктом музикознавчого інтересу. Митець є талановитим виконавцем академічного й естрадного жанру як соліст та ансамбліст. Досвід, здобутий на концертній

естраді, створив міцне підґрунтя для власної педагогічної та композиторської діяльності. Власов є творцем багатожанрового композиторського доробку, особливу цінність якого складає кіномузика та різностильова баянна література. Його композиції є в репертуарі багатьох вітчизняних та зарубіжних виконавців та колективів, фігурують в численних аудіозаписах, функціонують у численних аранжуваннях (у тому числі й авторських). Як досвідчений музикант, що здобув заслужене визнання та фаховий авторитет, В. Власов – член журі численних виконавських конкурсів. Діяльність В. Власова як самобутнє явище у галузях баянної творчості, педагогіки, виконавства, методики та музикознавства традиційно приваблює увагу публіцистів та науковців. Незважаючи на значний масив емпіричних напрацювань досі нерозв'язаною актуальною проблемою залишається відсутність комплексного дослідження творчості В. Власова.

Мета статті – проаналізувати композиторську, науково-методичну та публіцистичну сфери діяльності заслуженого діяча мистецтв України, професора Одеської державної музичної академії ім. А. Нежданової Віктора Петровича Власова.

Творчість професора Власова активно досліджується науковцями України (С. Брикайлом, М. Булдою, А. Боженським, В. Князєвим, Н. Морозевич, Я. Олеківим, А. Семешком, А. Сташевським, Ю. Чумаком, А. Шаміговим, В. Янчаком та ін.) та Росії (М. Імханицьким). Його постать увійшла до низки наукових видань: довідників – А. Басурманов «Довідник баяністів» (М., 1987, 2003), А. Мірек «Гармонія» (М., 1994), А. Семешко «Баянно-акордеонне мистецтво України на зламі ХХ-ХХІ століть» (Тернопіль, 2009), А. Душний та Б. Пиц «Львівська школа баянно-акордеонного мистецтва» [13]; підручника М. Давидова «Історія виконавства на народних інструментах (Українська академічна школа)» [12, с. 152-153; 240-243].

Виконавські потреби Віктора Власова у якості соліста та ансамбліста зумовили появу багатьох композицій, співзвучних найбільш передовим стильовим та технічним тенденціям певних етапів розвитку українського баянно-акордеонного мистецтва, у них відобразилися риси пізнього романтизму та неоромантизму (через застосування відповідних жанрових різновидів та їх синтезів, монотематизму, системи арок у циклічних структурах, поемності, симфонізації камерних жанрів), неофольклоризму та нової фольклорної хвилі, різновидів легкої музики і джазу з поетапним синтезуванням з фольклорним началом та подальшим виокремленням у самостійний різновид академічного мистецтва, стилізації, естетики постмодерну з потужним технічним переозброєнням найновітнішими засобами виразовості.

Так, баянне мистецтво композитора пройшло фази академізації інструмента аматорсько-фольклорної традиції, самобутні форми синтезування та реконструкції її питомих ознак на якісно новому рівні високотехнічної народно-інструментальної культури та виокремлення й утвердження фольклорної та естрадної лінії як окремих автономних векторів.

Якщо у творах першої групи композитор звертається до українського фольклору, на відміну від переважаючого у той час російського пісенно-танцювального матеріалу, постає новатором, відкривачем нових тенденцій у принципах тематичної роботи та формотворення, то в композиціях академічного репертуару великої форми виявляються досить скромно потрактовані романтичні орієнтири, що не виводять на рівень індивідуальної самобутності.

Педагогічна та науково-методична діяльність митця відобразилися у формуванні навчальної баянної літератури за принципом забезпечення дидактичних потреб з поєднанням технічного та художнього начал у циклах для початківців та моделюванні цілісного комплексу виконавських прийомів та засобів виразності конкретних джазових стилів чи фольклорних жанрів у композиціях для митців вищих виконавських щаблів.

Лекторська, публіцистична, організаційна робота виявились в інформативній достовірності стильових моделей, спрямованих на цілісність та вичерпність поставлених художніх завдань: у моделюванні ознак календарної обрядовості («Колядка», «Гаївка», «Веснянка»), етнічної характерності (Соната-експромт «Буковинська», «Свято на Молдаванці», «Листок з Паризького альбому»), сфери джазової стилістики («Степ», «Боса нова», «Драйв», «Старий мерседес», «Давай посвінгуємо»), конкретної історичної («П'ять поглядів на країну ГУЛАГ») чи мистецько-зображальної сфери (Концертний триптих на тему картини Ієроніма

Босха «Страшний суд»), адресації чи посвяти певним мистецьким постатям, що несуть інформацію через комунікативний потенціал виконавства.

Опанування різноманітних різновидів естрадно-виконавської діяльності (у її сольній, ансамблевій, оркестровій формах), окрім вищезазначених, зумовила тонке розуміння комунікативних функцій мистецтва легких жанрів (естрадної пісенності, танцювальних різновидів, імпровізаційності специфічного типу, джазових течій, латиноамериканської розважальної музичної сфери тощо), їх типологічних ознак, проникнення у циклічні академічні, фольклорні композиції та оригінальні форми їх синтезування (фольклорно-академічні, фольклорно-джазові, джазово-академічні).

Праця у театрі та кінематографі вплинула на характер образності, вибір типів програмності та шляхів її відтворення, тонкий психологізм, персоніфікацію чинників, влучність стилізації індивідуальних авторських стилів, значимість візуальних образів у художній цілісності аж до потреби перформансу, рис інструментального театру. З іншого боку, кіномузика увійшла до виконавського репертуару баяністів через аранжування для баяна соло (танго «В старому шинку», «Матроський танець» з кінофільму «Подорож місіс Шелтон», вальс «Пам'ять ветерана» з кінофільму «Дій за обставинами»).

Таким чином, необхідність підсумування певних етапних напрацювань у ході практичної діяльності осмислення вагомих аспектів виконавства та педагогіки, аналізу та оцінки значущих подій і явищ музичного життя зумовили його самореалізацію як методиста, науковця-дослідника, журналіста-публіциста.

Власні дослідження, напрацювання та публіцистичні виступи можуть послужити вагомою аргументацією наукових та мистецьких зацікавлень композитора та виконавця, у них викристалізовується коло проблем, близьких митцеві у різні періоди діяльності, що і є метою цієї розвідки. При аналізі праць «Народне виконавство – професійні традиції», «Виконавська інтерпретація джазових стилів на баяні» [1], «Про творчу діяльність І. А. Яшкевича» [6], «Виконання поліфонічних творів на баяні» та ін. очевидно стає домінанта аспектів виконавства (поліфонія, джазово-естрадна стилістика, резонанс на ключові події вітчизняного виконавства, прагнення окреслити принципи концертної діяльності провідних баяністів сучасності), що природно з огляду на власну обширну і багатогранну виконавську біографію.

Митець відзначає також принципові зміни у власних засадах педагогічної концепції останніх десятиліть, що йде не від технічного вдосконалення з подальшою роботою над художнім образом, а навпаки – від постановки мистецької проблеми, в контексті якої долаються технічні труднощі. Його напрацювання у композиції, педагогіці, виконавстві узагальнені у ряді праць [4; 7; 9].

Їх можуть доповнити репертуарні збірки з передмовою В. Власова (як експонування смаків, поглядів, переконань, аналітичних ракурсів) та видання його власних оригінальних композицій дидактичного та концертного плану, що засвідчують дидактичні та методичні пошуки композитора, спроможність синтезувати художні, виховні, стильові, технічні засоби, які трактуються в оригінальному авторському ключі.

Продовжуючи лінію періодичних фахових та популярних видань, цінним джерелом реакції на творчість у сьогоденні слугують репортажі та есе з конкурсних та концертних заходів, де виконувалися твори композитора, оскільки в них неминуче, хоч і на аматорському рівні, зачіпають проблеми виконавства, прочитання авторського тексту, висвітлюється реакція слухачької аудиторії на той чи інший твір, здобутки конкретного інтерпретатора у процесі входження композиції до виконавської традиції.

До цієї ж групи варто віднести таку форму публіцистики, як інтерв'ю з композитором та виконавцем, оскільки вони несуть цінну інформацію від першої особи, розкриваючи ключові аспекти оцінки музично-мистецьких явищ та коментарі до власного творчого процесу. До таких належить популярна монографічна робота А. Семешка [13], побудована у формі діалогу з маестро, та інтерв'ю, взяті І. Тарасовим на XIV фестивалі «Баян і баяністи» (2003) [14].

Отже, окреслені спроби аналізу творчості В. Власова свідчать про актуальність його доробку і педагогічно-виконавських здобутків для української баянної культури, стабільний інтерес до його композицій, що висуває потребу наукового осмислення, зумовлену доволі

інтенсивною еволюцією жанрів у композиторській діяльності митця, потребою детального аналізу основних періодів його творчості та необхідністю компаративного аналізу виконавських концепцій.

На прикладі баянної творчості, педагогічної і методико-дидактичної діяльності В. Власова можна простежити взаємозумовленість її еволюційних процесів з конструктивним удосконаленням інструментарію, зі змінами у характері концертної практики, особистими контактами з видатними виконавцями, творчими колективами, керівниками оркестрів з відповідною проекцією на ознаки творчих вирішень, мистецьку еволюцію, спрямованість творчого процесу, його виховний, художній, технічно-виразовий та змістовий аспекти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Власов В. Становление баянной композиторской школы в Украине / В. Власов // Академічне народно-інструментальне мистецтво України ХХ–ХХІ ст. – К., 2003. – С. 38-40.
2. Власов В. Виконавська інтерпретація джазових стилів на баяні / В. Власов // Актуальні напрямки розвитку академічного народно-інструментального мистецтва: матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф. (20–27 березня, 1998). – К., 1998. – С. 24-27.
3. Власов В. Квінтет «Мелодія» / В. Власов // Давидов М. Історія виконавства на народних інструментах (українська академічна школа): підручник для вищ. муз. навч. закладів культури і мистецтв I–IV рівнів акредитації / [вид. 2-ге, доп., випр.]. – Луцьк: ВАТ Волинська обласна друкарня, 2010. – С. 344-345.
4. Власов В. Методика роботи баяніста над поліфонічними творами: Навчальний посібник / В. Власов. – Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2010. – 116 с.
5. Власов В. Новое нотное издательство в Украине / В. Власов // Народник (Москва). – 2006. – № 1. – С. 46.
6. Власов В. О творческой деятельности И. А. Яшкевича / В. Власов // Баян и баянисты / [Сост. Б. Егоров, С. Колобков]. – М.: Советский композитор, 1984. – Вып. 6. – С. 3-26.
7. Власов В. Методика работы баяниста над полифоническими произведениями. – М.: 1991. – 95 с.
8. Власов В. Сторінки минулого // Львівська баянна школа та її видатні представники: зб. мат. наук.-практ. конф. / [ред.-упор. А. Душний, С. Карась, І. Фрайт]. – Дрогобич: Коло, 2005. – С. 20-26.
9. Власов В. Школа джаза на баяне и аккордеоне: Учеб. пособие / В. Власов. – Одесса: Астропринт, 2008. – С. 160.
10. Власов В. Фольклорні витоки джазу / Віктор Власов, Володимир Мурза // Творчість композиторів України для народних інструментів: зб. мат. Міжнар. наук.-практ. конф. (Львів ЛДМА ім. М. Лисенка, 10.04.06.) / [ред.-упор А. Душний, С. Карась, Б. Пиц]. – Дрогобич: Посвіт, 2006. – С. 18-22.
11. Давидов М. Історія виконавства на народних інструментах (Українська академічна школа): Підручник / М. Давидов. – К.: НМАУ ім. П. Чайковського, 2010. – Вид. 2-е доп., випр. – 592 с.
12. Душний А., Пиц Б. Львівська школа баянно-акордеонного мистецтва: Довідник. – Дрогобич: Посвіт, 2010. – 216 с.
13. Семешко А. Виктор Власов / А. Семешко. – К.: Асо-орpus, 2004. – 112 с.
14. Тарасенко И. На XIV фестивале «Баян и баянисты». Шесть интервью. (В. П. Власов, О. М. Шаров, В. А. Романько, С. М. Колобков, Ю. П. Дранга, А. И. Леденёв) / И. Тарасенко // Народник (Москва). – М.: Музыка. – 2003. – № 4. – С. 1-4.